

318. mál

19110095

Sjávarjarðir

Fundur með Atvinnuveganefnd

31. október 2011

Samtök eigenda sjávarjarða, SES

- Stofnuð 5. júlí 2001
- Félagar eru um 500
- Fjöldi sjávarjarða er rúmlega 2000
- Fjöldi jarða með heimræði/útræði er u.þ.b 1200
- Markmið samtakanna er:
 - Að fá útræðisrétt sjávarjarða virtan á ný og staðfestan í gildandi lögum um stjórn fiskveiða.
 - Að vinna að því að eignarréttindi sjávarjarða innan netlaga, sem og tiltöluleg eignarhlutdeild í sjávarauðlindinni í heild, verði virt og í heiðri höfð.

Hvað eru netlög ?

- Samkvæmt íslenskum lögum eru netlög það svæði sjávar sem er í einkaeign eigenda sjávarjarða.
 - Í 2. kafla rekabálks Jónsbókar , (1281) stendur:
 - “Sá maðr, er land á, hann á þara allan ok Landeigandi á, ok veiðar allar í netlögum ok í fjörunni.
 - Í *Tilskipun um veiði á Íslandi, 20. júní 1849*, stendur í 3. gr.
 - “Á landi skulu veiði ráða rétt landamerki jarðar hverrar.
Ef jörð liggur að sjó, á eigandi veiði á haf út, 60 faðma [eða 115 metra] frá stórstraumsfjörumáli, og eru það netlög hans.”
 - Í 21. gr. og jafnframt síðustu grein veiðitilskipunarinnar segir:
 - „Með þessari tilskipun er allt það af tekið, sem lög hafa verið hingað til um, fuglveiði og dýraveiði og selveiði, **en allar greinir laganna um fiskveiði, sem ekki er breytt í þessari tilskipun, og um kvalveiði skulu fyrst um sinn standa óraskaðar.**“

Um stærð netlaga.

- Netlög afmarka landamerki sjávarjarða út í sjóinn
 - Í landabrigðisþætti Grágásar (Staðarhólsbókar) segir að „Þar eru netlög utast í sæ er selnet stendur grunn, tuttugu möskva djúpt, af landi eða skeri og komi flár upp úr sjánum að fjöru þá er þinur stendur grunn.”
 - Jónsbók segir „En það eru netlög yst er selnót stendur grunn tuttugu möskva djúp að fjöru og komi þá flár upp úr sjó”

Þessu hefur verið sleppt úr Jónsbókartexta núverandi lagasafns (án lagabreytinga).

Um stærð netlaga, frh.

- Í *Tilskipun um veiði á Íslandi*, 20. júní 1849, segir í 3. gr.
- *Á landi skulu veiði ráða rétt landamerki jarðar hverrar. Ef jörð liggur að sjó, á eigandi veiði á haf út, 60 faðma [eða 115 metra] frá stórstraumsfjörumáli, og eru það netlög hans.*
- Í 21. gr. og jafnframt síðustu grein veiðitilskipunarinnar er þetta nánar útskýrt:
- „Með þessari tilskipun er allt það af tekið, sem lög hafa verið hingað til um fuglveiði og dýraveiði og selveiði, **en allar greinar laganna um fiskveiði, sem ekki er breytt í þessari tilskipun, og um kvalveiði skulu fyrst um sinn standa óraskaðar.**“

Grein nr. 21. í lögnum frá 20. júní 1849 var feld út með lögnum nr. 116/1990.

Um stærð netlaga, frh.

- Í Þingbókum alþingis frá 1847 til 1849 má lesa umræður þingmanna um frumvarp veiðitilskipunarinnar frá 1849. Þar kemur meðal annars fram mjög skýrt að stuðst er við þýðingu úr dönskum lögum og að danska orðið „Jagt“ vefst fyrir mönnum þar sem það þýðir í Danmörku veiðar á fuglum og dýrum en **ekki fiskum**, en íslenska orðið veiði þýðir allar veiðar þ.e. bæði fugla, dýra og fiskveiðar. Einmitt vegna þessa var ákveðið að bæta við 21. gr. til þess að taka af allan vafa um að veiðitilskipunin frá 20. júní 1849 gildi alls ekki um fiskveiðar í netlögum og að þar sé Jónsbók enn í fullu gildi. Þar með verður stærð netlaga varðandi fiskveiðar að miðast við dýpt.

Um stærð netlaga, frh.

- Skúli Magnússon lektor við lagadeild Háskóla Íslands vann í september árið 2001 álit að beiðni nefndar um enduskoðun laga um stjórn fiskveiða, um stjórnskipulega vernd fiskveiðiréttar sjávarjarða.

Í álit Skúla á bls. 8 stendur eftirfarandi:

- „Samkvæmt framangreindu er ótvírætt að við ákvörðun netlaga með hliðsjón af fiskveiðirétti landeiganda **ber að miða við dýptarreglu Jónsbókar, en ekki fjarlægðarreglu veiðitilskipunarinnar og síðari laga.** Hvað varðar ýmis önnur mikilvæg réttindi landeiganda innan netlaga gildir hins vegar almennt reglan um 115 metra frá stórstraumsfjörumáli. **Samkvæmt framangreindu ber að afmarka netlög sjávarjarðar með hliðsjón af fiskveiðirétti samkvæmt reglu 2. kapítula rekabálks Jónsbókar.**”

Um stærð netlaga frh.

- Fjarlægðarreglan er skýr 60 faðmar (115 metrar) frá stórstraumsfjörumáli.
- Hvað með dýptarviðmiðið?
- **Páll Vídalín** lögmaður (1667-1727) segist hafa lesið ýmis Jónsbókarhandrit sem virðast hafa verið frá fyrri hluta 16. aldar. Ofangreint ákvæði 2. kafla rekabálks hljóðar á einum stað þannig: „það eru netlög utarst, er selnet stendur grunn 20 möskva djúp að fjöru sjóar, og koma þá flár uppúr sjó, en það er 12 álna djúp að fjöru.“
- Í öðru handriti stendur eftirfarandi: „þat eru netlög utaz, er selnót stendur grunn 20 möskva djúp ath fjöru, oc komi þá flár uppúr sjó, þat er fjöggra faðma djúp.“ Í þessum handritum eru m.ö.o. hagnýt innskot sem segir annars vegar „það er 12 álna að fjöru“ og hins vegar „þat er 4 faðma djúp“. Þar sem þetta er sama dýpt útskýrir Páll mismuninn með að skrifarinn hafi látið sér á sama standa hvort hann sagði „12 álnir“ eða „4 faðmar“.

Um stærð netlaga frh.

- Páll Vídalín segir að lokum: „Nú bið eg menn taki selanót 20 möskva djúpa, og skal hún gjöra það satt, að 12 álnir vorra tíma sé það djúp, er hún standi grunn; eg hafi það mælt á 5 möskvum og 3ja álna hæð á þurru lopti, og svo á 6 álnum vorum og 10 möskva djúpri nót, og felld svo netið, að möskvinn standi ferskeyttur, sem lagnet eiga að gjöra.”
- Af þessu er augljóst að menn á 16. öld höfðu tekið upp hagnýt dýptarmál við ákvörðun netlaga sem samsvaraði hinu formlega ákvæði Jónsbókar (og Grágásar), þ.e. mælt dýptina með lóði. Páll lögmaður segir skýrt að þessar 12 álnir eru „þessa dags alin“ og „vorra tíma alin“, nánar tiltekið hamborgaralínin, og dýptin þá ($57,3 \text{ cm} \times 12 =$) **6,88 m**. Málfaðmæmi Páls gefur ($57,3 \times 13 =$) **7,45 m**. Í heild þýðir þetta þó að ystu mörk netlaga skv. Jónsbók og Grágás er við 7 m dýpi á stórstraumsfjöru. (*Dr. Ole Lindquist, 9. mars 2009*).

Um stærð netlaga frh.

- **Niðurstaða.**
 - Eftir stendur að augljóst er að miða á fiskveiðar í netlögum við dýptarviðmiðið. Skilgreining Páls Vídalín um dýpt selneta annað hvort 4 faðmar eða 12-13 álnir er það viðmið sem á að nota. Þar sem það er á milli 6,88 m og 7,45 m ber að miða við ítrustu mörkin eða 7,45 metra þegar verið er að skipuleggja strandsvæði með tilliti til notkunar, þannig að það skarist ekki á við eignarrétt sjávarjarða.

Arnarfjörður 10 m dýpislína og netlög - drög

Þetta kort er unnið af sjómælingasvið Landhelgisgæslu Íslands,
upp úr gögnum frá þeim, ásamt gögnum frá Hafrannsóknarstofnun.
Strandlína er fengin frá Landmælingum Íslands.
Kortið sýnir 10 m jafndýptarlínu í Arnarfirði ásamt
línu sem dregin er u.þ.b. 115 m frá strandlínu.
NBF/ÁPV 06.10. 2012

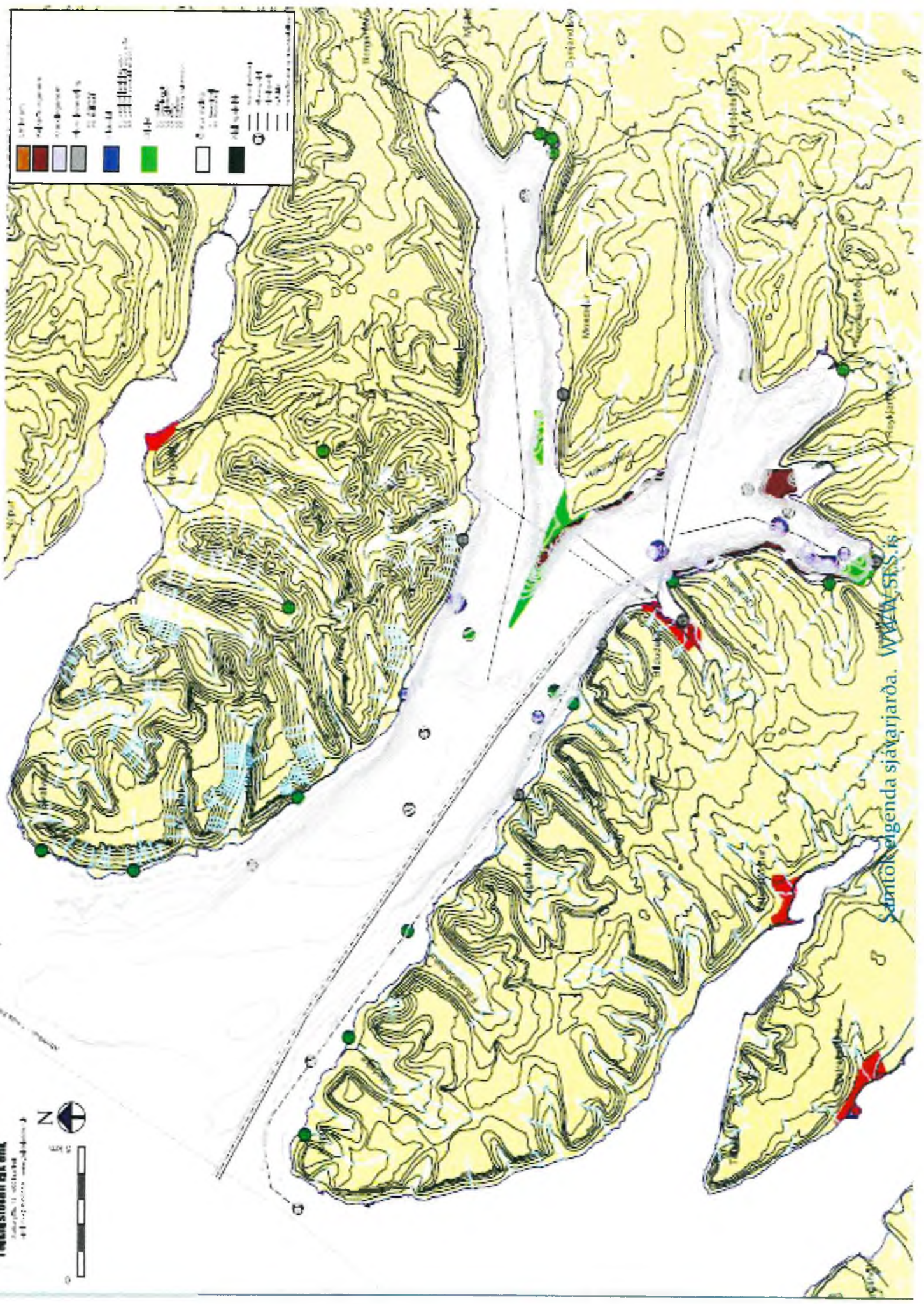
Blár flötur: 0 - 10 m dýpi
Ljósblá lína: 10 m jafndýptarlína
Dökkblá lína: Áætluð 10 m jafndýptarlína
Rauð lína: U.þ.b. 115 m frá dreginni strandlínu.

0 100 200

Samtök eigenda sjávarjarða. WWW.SES.is

Tedestaden Bk oik.

1:1000000
1:1000000

Samtök eigenda sjávarjarða. WWW.SFS.IS

Staðreyndir

- Eignarréttur sjávarjarða er stjórnarskrárvarinn.
- Alþingismenn hafa svarið eið að stjórnarskránni og þar með um leið að eignarrétti sjávarjarða.
- Mannréttindadómstóll Evrópu segir í áliti sínu um málið 2. des. 2008: *„Ennfremur er það niðurstaða dómsins að réttur kæranda til þess að stunda fiskveiðar í netlögum úti fyrir sjávarjörðinni sem um ræðir hafi lögformlega stofnað til „eignar“ í skilningi 1. gr. samningsviðauka 1“.*
- Eiríkur Tómasson, prófessor í lögum við Háskóla Íslands sagði í svari við spurningu formanns nefndar um endurskoðun á fiskveiðistjórnunarkerfinu: *Formaður (Guðbjartur Hannesson) spyr (7. fundur, 19. febrúar 2010): hvernig langtímaafnotaréttur hefur verið skilgreindur og hvort hugmyndir úr annarri auðlindalöggjöf séu yfirfæranlegar á fiskveiðilöggjöfina m.t.t. afnotaréttar. Eiríkur Tómasson sagði netlög skapa eignarrétt, en ríkið má samt sem áður setja skilyrði um veiðar innan þeirra. Ef þessi réttur yrði innkallaður til ríkisins þyrfti að greiða fullt verð fyrir.*

Staðreyndir, frh.

- Samkvæmt skilgreiningum eignarréttarsérfræðinga, m.a. Gauks Jörundssonar, fyrrverandi dómara við Mannréttindadómstól Evrópu, kemur fram að vatn (sjór) sem yfir landi liggur telst til fasteignarinnar og er því sjórinn í netlögum eign viðkomandi jarðar. Vatn og sjór (þ.m.t. lífríkið) er á hreyfingu milli innra og ytra svæðis og því er um óskipta sameign að ræða.

Staðreyndir, frh.

- LÍÚ og Landsamband smábátæigenda fá hvort um sig um 40 miljónir króna á ári úr ríkissjóði. Þetta framlag fá þeir samkvæmt 24 ára gömlum lögum þó svo að þeir eigi ekkert í auðlindinni. Samtök eigenda sjávarjarða fá ekkert framlag úr ríkissjóði þó svo að þeir eigi hlutdeild í auðlindinni.
- Auk þess er öðrum heimilað að nota eignina en eigendunum sjálfum bannað að nota hana.
- Eigendur sjávarjarða hafa í yfir 20 ár barist málefnalega fyrir réttindum sínum fyrir daufum eyrum yfirvalda, sem jafna má við valdniðslu.
- Það verður ekki hægt að skipuleggja strandsvæði Íslands án aðkomu og samvinnu við eigendur sjávarjarða.

Tillaga SES að lausn

- Að 10 metra dýptarlínan á sjókortum Landmælinga Íslands verði notuð sem viðmiðun dýptarákvæðis Jónsbókar og þar með sem landamerki jarða til sjávarins. (10 m er meðaldýpi)
- Að heimræði/útræði verði virtur eignarréttur og heimilað að nýta hann að nýju.
 - Stærð báta og útbúnaður ákveðinn í samráði við SES.
 - Veiðitímabil og fjöldi manna við veiðarnar verði ákveðið í samráði við SES.
- Að 2% af aflaverðmæti þessara veiða renni til SES.
- Að sjávarjarðir, sem löglegir eigendur að sjávarauðlindinni fái hlutdeild í auðlindagjaldi.
- Að SES fái sambærilegann styrk og LÍÚ og Landssamband smábátaeigenda, til að reka sín mál.

Takk fyrir